

Heistlaan, Knokke-Heist

Dieter Verwerft, Jari Hinsch Mikkelsen en Frederik
Roelens

Heistlaan, Heist (Knokke-Heist): Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)

Opdrachtgever: Gemeente Knokke-Heist
Alfred Verweeplein 1, 8300 Knokke-Heist

Uitvoerder: AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek)
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge.be

© AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek), mei 2018

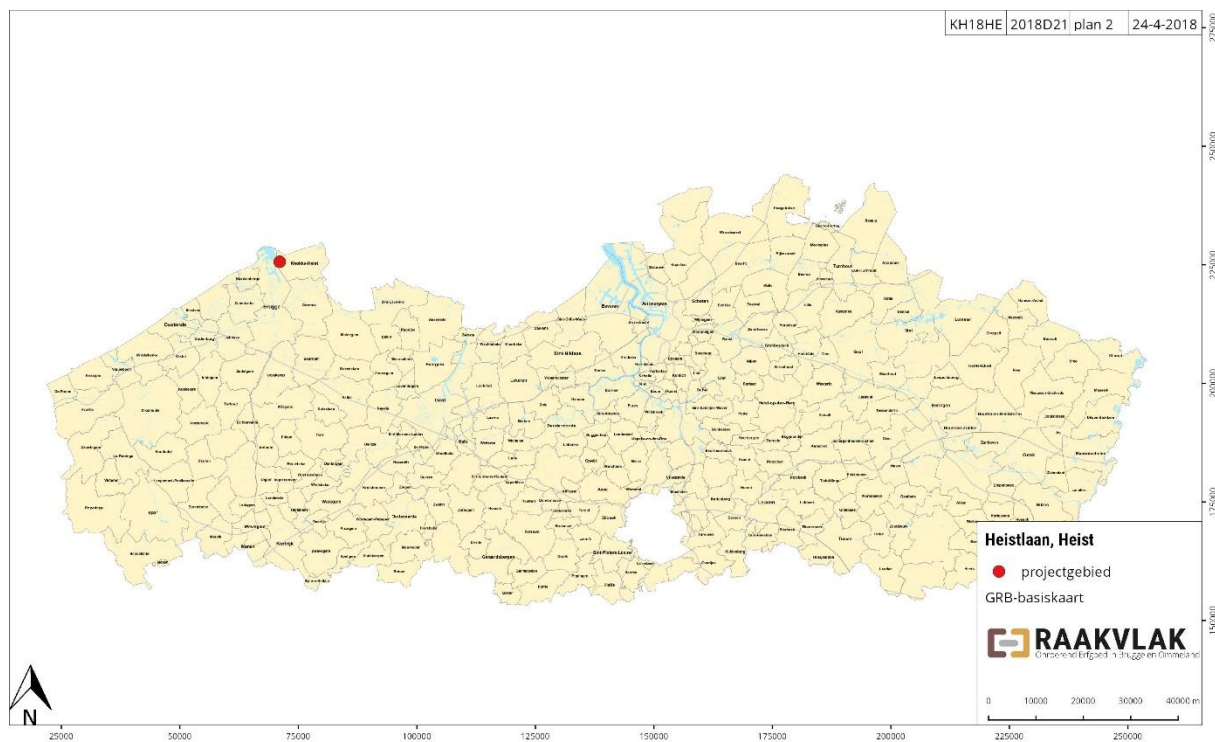
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek).

Inhoud**Deel 1: Bureauonderzoek**

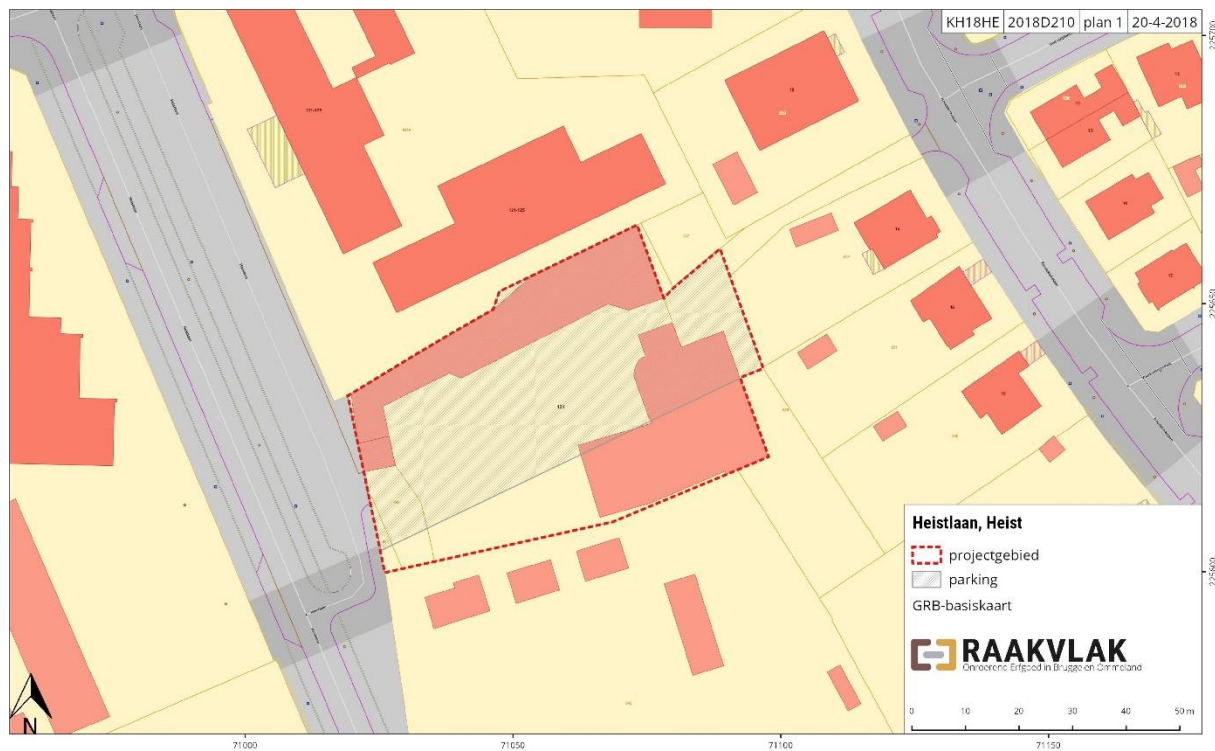
1	Administratieve gegevens	5
2	Inleiding	6
3	Onderzoeksopdracht	8
3.1	Vraagstelling	8
3.2	Werkwijze	9
4	Assessmentrapport	10
4.1	Bodemkundige situering.....	10
4.2	Historische situering van de streek	13
4.3	Archeologische voorkennis.....	21
5	Terreinbezoek	25
6	Besluit.....	26

Deel 2: Algemeen besluit

7	Synthese.....	27
8	Afweging noodzaak verder onderzoek.....	28
8.1	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek	28
8.2	Samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek	28
9	Bibliografie.....	29
10	Bijlagen.....	30

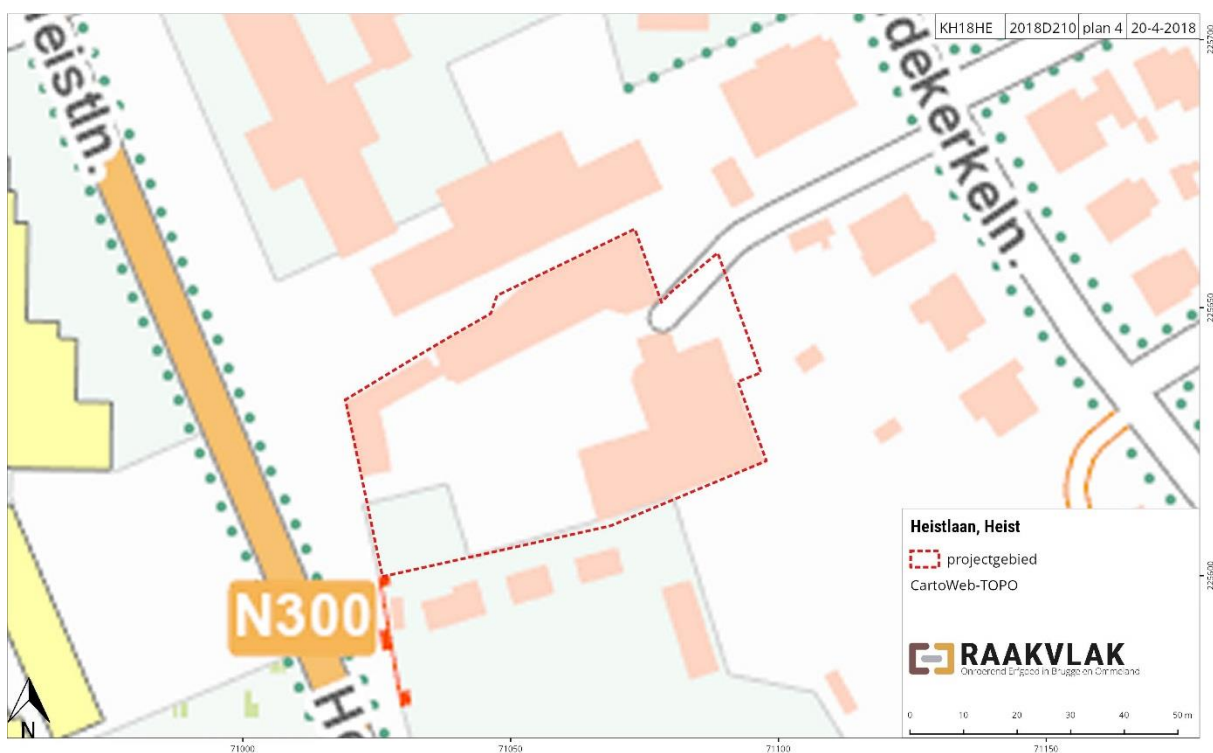
Figuur 1: Situering van het projectgebied (AGIV)

Figuur 2: Het projectgebied op het Grootchalig Referentiebestand (AGIV)

Figuur 3: Het projectgebied op de orthofoto uit 2017 (AGIV)

Figuur 4: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart: 1/10 000 (AGIV)

Deel 1: Bureauonderzoek

1 Administratieve gegevens

Heistlaan, Heist

Projectcode bureauonderzoek:	2018D210
Naam aanvrager:	Dieter Verwerft
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00103
Naam site:	Parkstraat, Knokke-Heist KH18HE

Opdrachtgever: Gemeente Knokke-Heist, Alfred Verweeplein 1, 8300 Knokke-Heist

Uitvoerder: AardeWerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek

Auteurs: Dieter Verwerft, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Heistlaan 125, 8301 Heist (Knokke-Heist)

Bounding box: 71019.13361150646233 225632.80799208310781978, 71031.4409700317773968
225640.28731360641540959, 71038.5110620887571713 225644.46667836915003136, 71046.27771493954060134
225648.90725342964287847, 71047.43574725923826918 225652.25074523978400975, 71073.15625456999987364
225664.66694138912134804, 71078.14939427937497385 225651.00191981426905841, 71079.98405419308983255
225652.95245629624696448, 71088.64023676376382355 225660.21323068221681751, 71096.72621808436815627
225637.8839159045019187, 71092.40277860373316798 225636.18672098714159802, 71097.7274365709599806
225621.42357660943525843, 71068.66343745001358911 225609.29906529255094938, 71026.06003789973328821
225599.81713148704147898, 71019.13361150646233 225632.80799208310781978

Naam site: Heistlaan, Heist; afkorting: KH18HE

Kadaster: Heist, 5^e afdeling, sectie I, nummer: 1837, 1838, 1839 en 1840

Relevante termen thesauri Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek

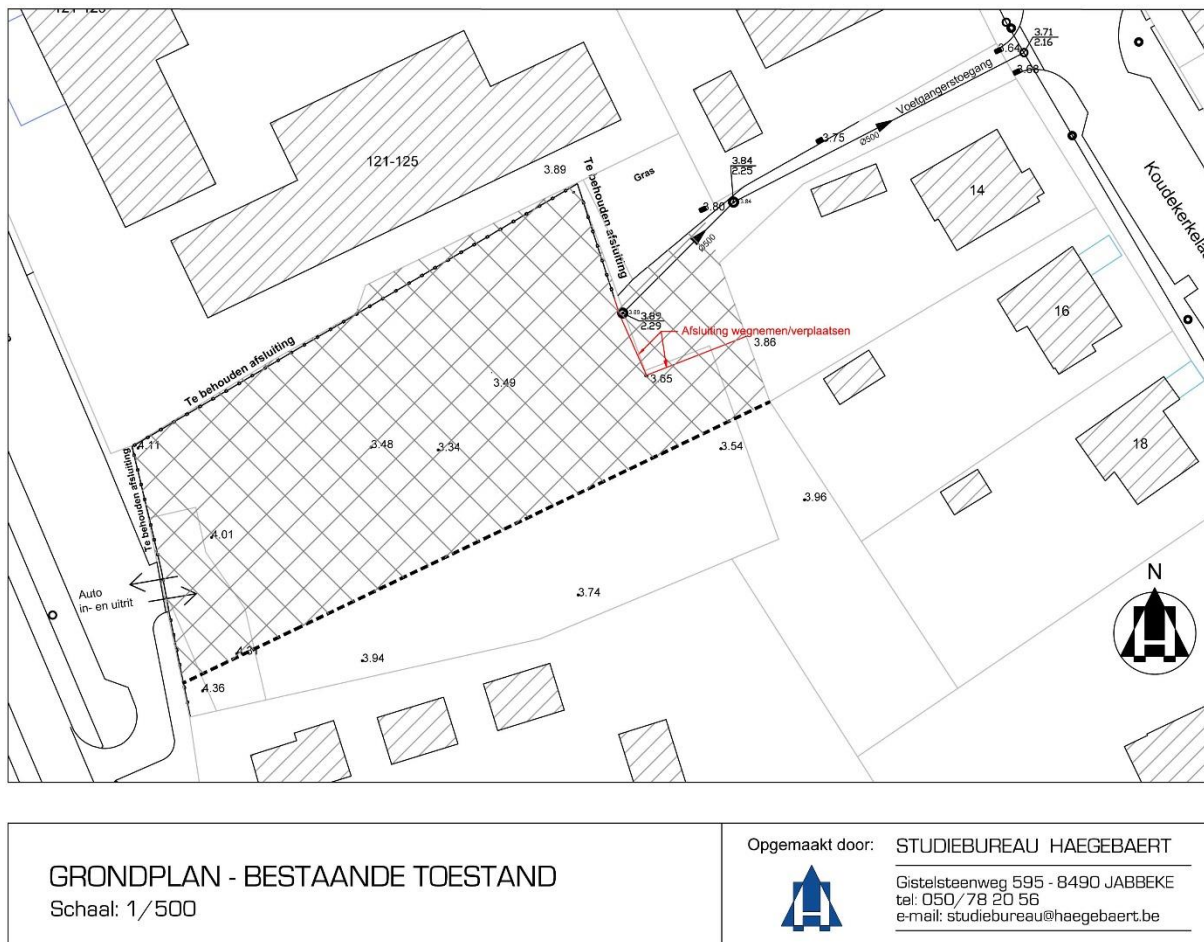
Periode: april – mei 2018

Archeologische verwachting: geen archeologische verwachting

Aanleiding van het onderzoek: aanleg parking

2 Inleiding

De Gemeente Knokke-Heist plant de aanleg van een parking op een plaats waar enkele gebouwen gesloopt zijn. De oppervlakte van de geplande werken bedraagt 3.148,330 m². Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Gemeente Knokke-Heist samen met Aardewerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Figuur 5: De bestaande toestand

Het onderzoeksterrein ligt in Heist, een deelgemeente van Knokke-Heist. Het projectgebied ligt tussen de Heistlaan, de Evendijk, de Koudekerkelaan en het Stationsplein. Het perceel is groter dan 3.000 m² en de effectieve ingreep in de bodem is groter dan 1.000 m² waardoor de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet overschreden worden. Het gewestplan beschouwt het projectgebied als 'woongebied' (0100). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, een gebied waar geen archeologie verwacht wordt of een beschermde archeologische site. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

De gebouwen binnen het projectgebied zijn reeds afgebroken en het terrein is bouwrijp gemaakt. Op de locatie wordt een parking aangelegd met 80 parkeerplaatsen. De parking bestaat uit

steenslag met daartussen schraalbetonfundering met een maximum diepte van 40 cm, voornamelijk in opbouw. De ingang voor auto's ligt in de Heistlaan en langs de Koudekerkelaan ligt een voetgangerstoegang.

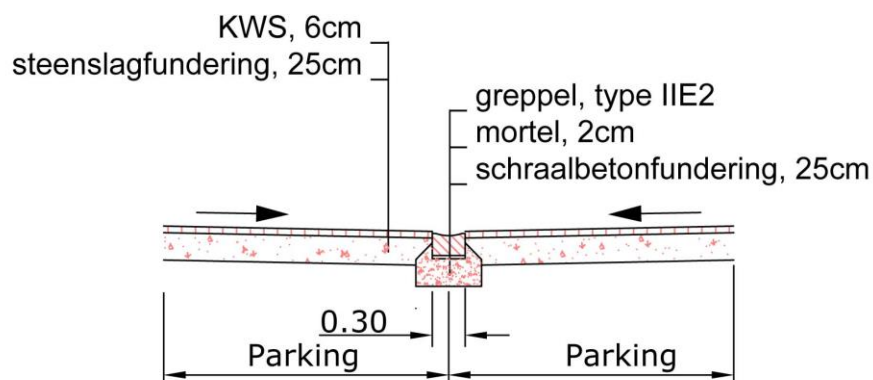
GRONDPLAN - NIEUWE TOESTAND
Schaal: 1/500

Opgemaakt door: **STUDIEBUREAU HAEGBAERT**

Gistelsteenweg 595 - 8490 JABBEKE
tel: 050/78 20 56
e-mail: studiebureau@haegbaert.be

Figuur 6: Geplande toestand

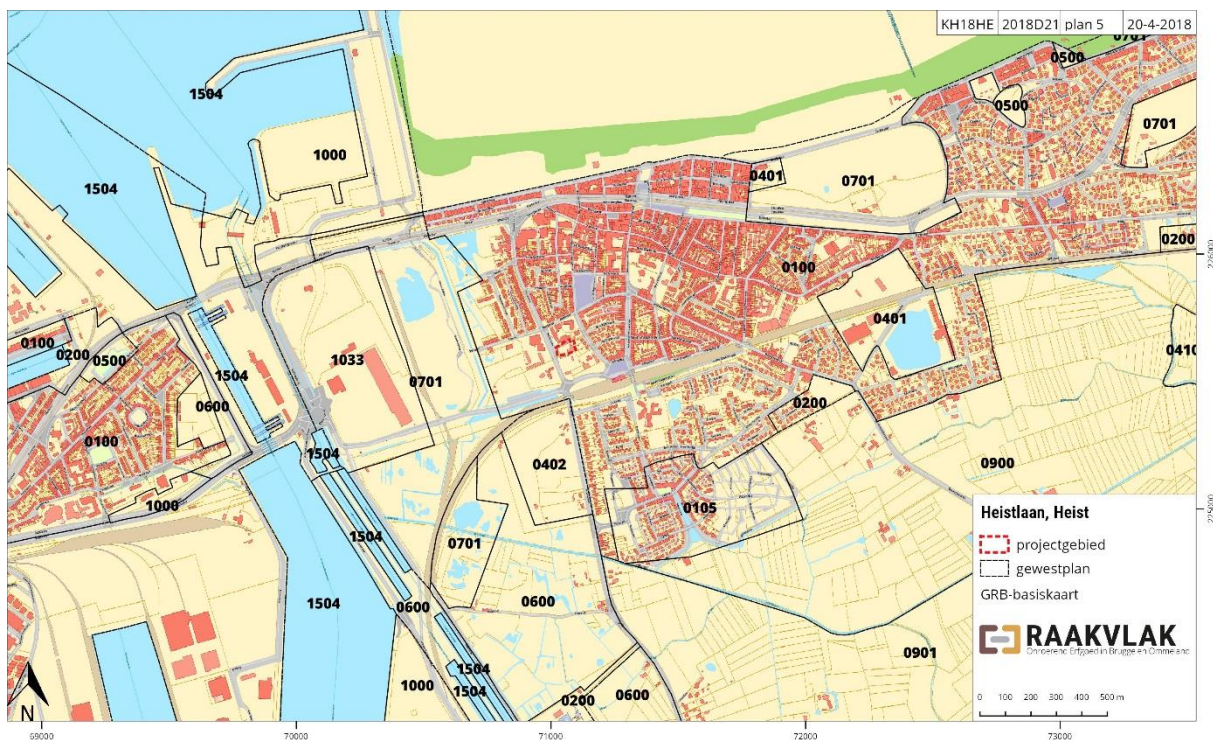

Opgemaakt door: **STUDIEBUREAU HAEGBAERT**

Gistelsteenweg 595 - 8490 JABBEKE
tel: 050/78 20 56
e-mail: studiebureau@haegbaert.be

Figuur 7: Terreinprofiel

Figuur 8: Het projectgebied ten opzichte van het Gewestplan (AGIV)

3 Onderzoeksopdracht

3.1 Vraagstelling

De voornaamste vraagstelling bij de geplande aanleg van de parking: bestaat de kans dat de geplande bodemingreep archeologisch erfgoed beschadigt. Met andere woorden: is een archeologische opvolging (om dit erfgoed in kaart te brengen) noodzakelijk.

Volgende onderzoeksvragen staan hierbij centraal:

- Welke aanwijzingen bieden historische bronnen over het aanwezige archeologische erfgoed
- Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein
- Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed

Figuur 9: Zicht op het terrein in oostelijke richting

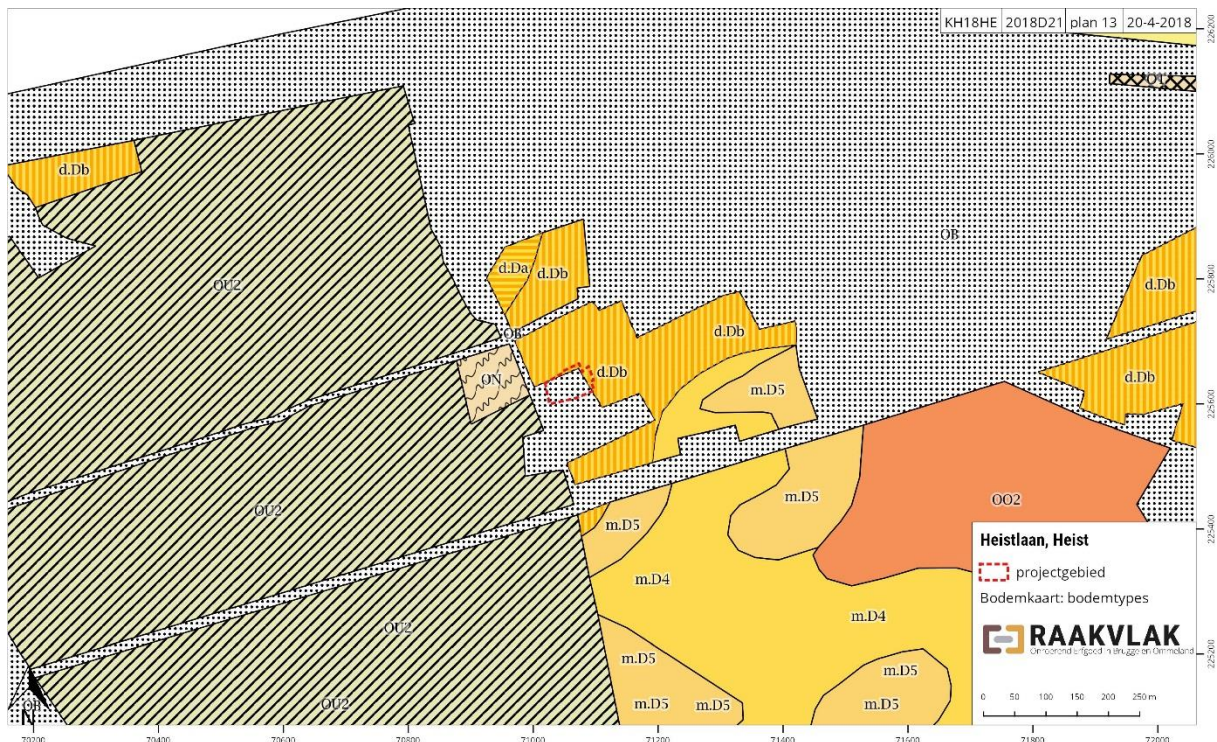
3.2 Werkwijze

Het projectgebied ligt in een zone die gekenmerkt is door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht verleend aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik in en rond het gebied. De aard van de werken is afgewogen tegenover de beschikbare kennis van het projectgebied op archeologisch, historisch en landschappelijk vlak.

Het kaartmateriaal wordt aangemaakt in een GIS-omgeving (Quantum GIS) en de lijsten zijn verwerkt met het Microsoft Office pakket. Het projectgebied wordt geprojecteerd ten opzichte van verschillende kaartlagen. De aard- en bodemkundige gegevens zijn geraadpleegd via de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). Historische kaarten zijn opgezocht via geopunt.be. Op basis van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) wordt het archeologisch kader geschetst.

De onderzoeksstrategie wijkt niet af van de Code Goede Praktijk.

Het plangebied ligt vol baksteenpuin. Landschappelijke boringen of een veldprospectie zijn niet mogelijk.

Figuur 10: Het onderzoeksgebied op de bodemkaart (DOV)

4 Assessmentrapport

4.1 Bodemkundige situering

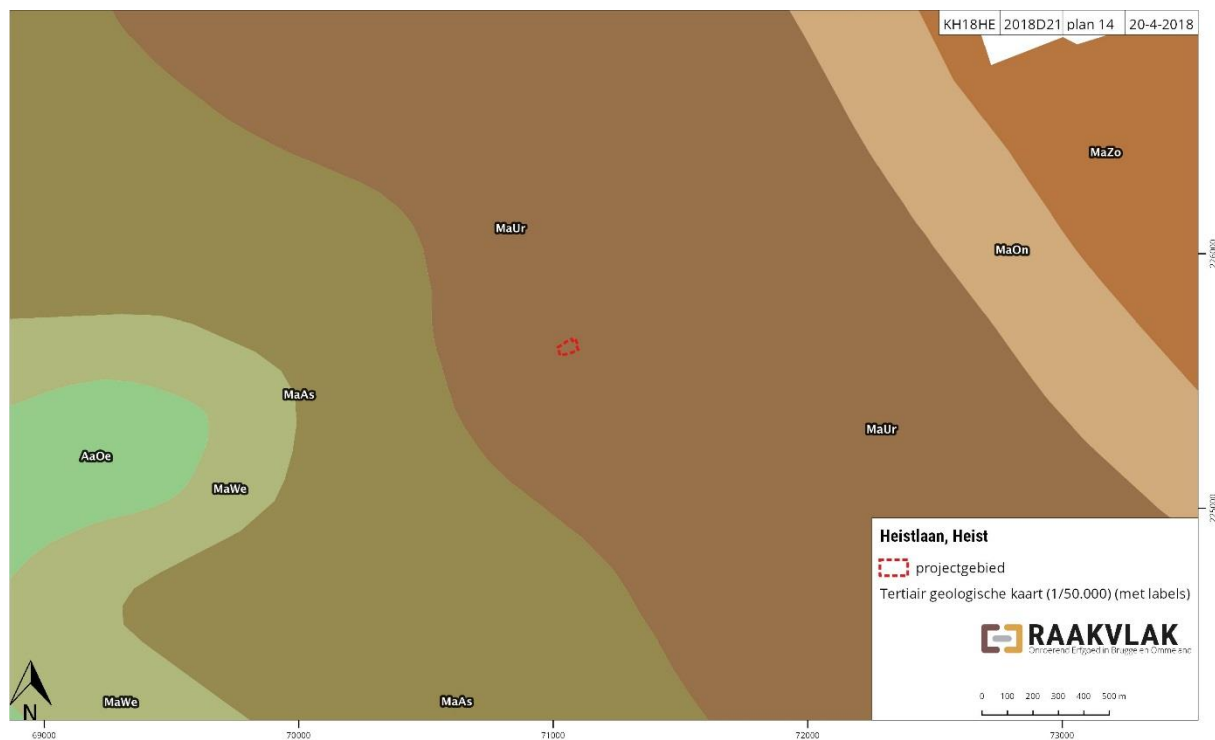
Het onderzoeksterrein behoort tot de oostelijke kustpolders, 1 km ten zuiden van de kustlijn. Het onderzoeksterrein ligt binnen het historisch duinlandschap. Dit betreft relatief jonge bodems gevormd in de laatste 2000 jaar. De bodemkaart classificeert het grootste deel van projectgebied als 'bebouwde zone' (OB). Een klein gedeelte bestaat uit 'kustduingrond' (d.Db). In bijlage 1 staat een uitgebreide legende bij deze bodemtypes (naar Sys, C. en Van Ranst, E., 2000).

Geologisch behoort de onderzoekslocatie tot de formatie van Maldegem, meer bepaald het lid van Ursel (MaUr), bestaande uit grijsblauwe tot blauwe klei. In de kustpolders heeft de tertiaire ondergrond geen invloed op het archeologisch bodemarchief.

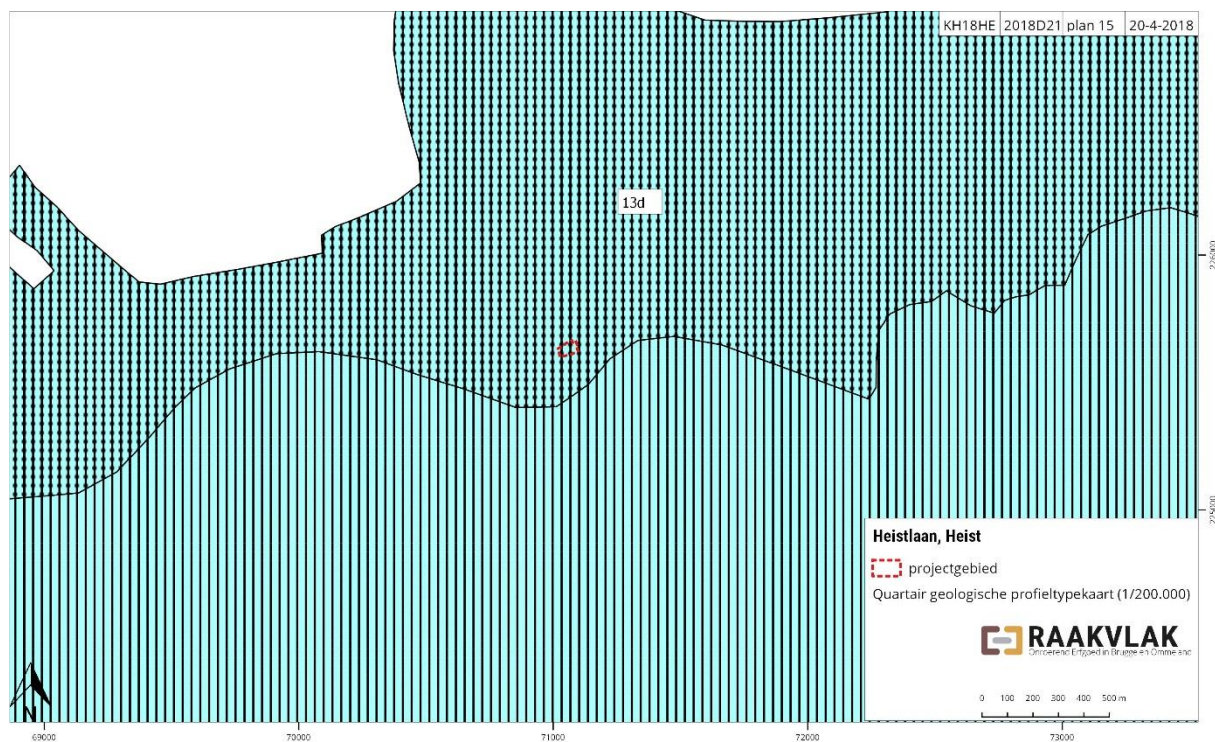
De quartair geologische kaart classificeert het onderzoeksgebied als 'Holocene en/of Tardiglaciale eolische afzettingen op getijdenafzettingen (d) bovenop de Pleistocene sequentie (13)' (type 13d).

Het landschap in Heist is vlak met licht verheven duinen (hoogste punt 8,5 m TAW). Op het hoogteprofiel is duidelijk zichtbaar dat de hoogteverschillen op het terrein minimaal zijn: tussen 3,4 en 4,2 m TAW. De erosiegevoeligheid in de omgeving van het projectgebied van het projectgebied is 'verwaarloosbaar'.

De hoogte van het projectgebied varieert tussen 3,8 en 4,2 m TAW.

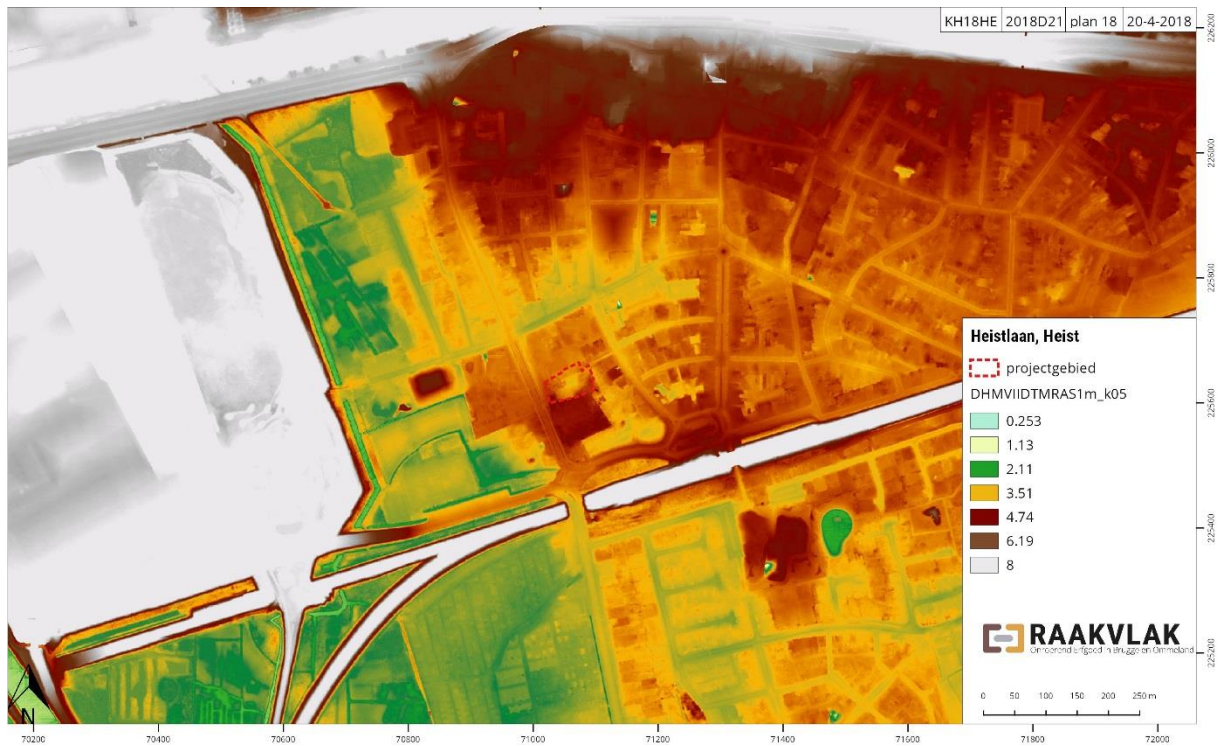
Figuur 11: Het projectgebied op de Tertiair geologische kaart (dov.vlaanderen.be)

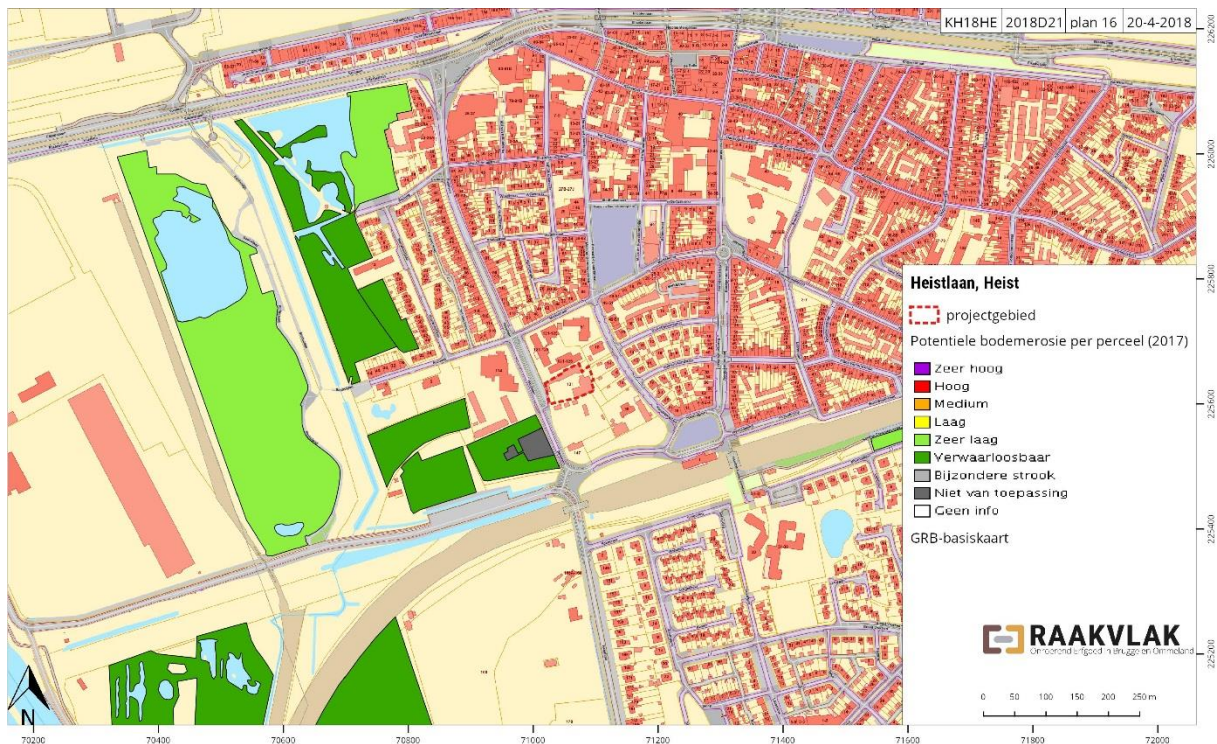
Figuur 12: Het projectgebied op de Quartair geologische kaart (dov.vlaanderen.be)

Figuur 13: Hoogteprofiel ter hoogte van het projectgebied (geopunt.be)

Figuur 14: Het projectgebied op de hoogtekaart (overheid.vlaanderen.be)

Figuur 15: Het projectgebied ten opzichte van de bodemerosiekaart (AGIV)

4.2 Historische situering van Heist en Koudekerke

Omstreeks de 9e eeuw is het gebied ten noordoosten van Brugge, dat voorheen onder invloed van de Zinkval staat, relatief droog (gebaseerd op Roelens, 2016). Daarna volgt een eeuwenlang proces van (her)beweidning met schapenkuddes, ontsluiting (schapenwegen en vluchtheuvels), inpoldering en bewoning in de kustvlakte. In de 9e en 10e eeuw worden de Gentele- of Blankenbergse Dijk en de Zidelingedijk aangelegd, evenals de opgehoogde zandweg die de twee dijken verbindt, de zogenaamde Evendijk. Het grondgebied buiten het bedijkte gebied blijft schorrenland, maar raakt wel bevolkt met herders en schapenkuddes die tijdens hoge vloed beschermd worden door opgeworpen vluchtheuvels, onder meer de Rugge.

Gedurende de 11e eeuw wordt het buitendijkse schorregebied vanaf de Evendijk in een halve cirkelbeweging verder ingedijkt. Bij deze indijking (Evendijk B) wordt de al bestaande woonplaats met de naam Rugge binnen de dijk opgenomen. Deze wijk vormt de noordoosthoek van de parochie Lissewege en krijgt de naam Oostwinkel of Oostenhemhoek. Oostwinkel (dat vanaf de 13e eeuw Koudekerke zal gaan heten) is de eerste dorpskern van Heist en is te situeren in de omgeving van het huidige station van Heist. De groei van de bevolking en van het grondgebied bracht de abdij van Sint-Bertinus van Sint-Omer ertoe om op de Rugge een kapel te bouwen. Deze wordt in 1188 voor het eerst vermeld. Rond 1200 ontstaat hier de zelfstandige parochie Koudekerke en wordt de kapel verheven tot parochiekerk.

In en rond Koudekerke sticht de Graaf van Vlaanderen kleine en grote leenhoven die afhankelijk zijn van het leenhof van de Burg van Brugge. Twee belangrijke zelfstandige leenhoven zijn het Hof van Koudekerke (300 m ten noorden van het dorp) en het Hof te Heys.

Na de aanleg van een nieuwe zeedijk ten noorden van de Evendijk (circa 1170) worden de vissers uit Koudekerke verplicht een nieuwe woonplaats dicht bij de zee te kiezen. Zo ontstaat de oude kern van Heist of het zogenaamde Noorddorp. De eerste vermelding van het dorp is er omstreeks 1288. Aanvankelijk breidt Heist zich niet zozeer uit in zuidelijke richting, maar richting zeedijk. Terwijl de bevolking van dit nieuwe dorp stijgt, daalt het aantal inwoners in Koudekerke. Rond 1525 is Koudekerke geslonken tot een gehucht bestaande uit een zestal hoeven en woningen rond de Sint-Antoniuskerk. Het nabije Heist blijft in de loop der tijd sterk groeien en overvleugelt uiteindelijk Koudekerke.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog wordt de dorpskom van Heist, waaronder de kerk, kerktoren en vuurtoren, door opstandelingen in brand gestoken. De vissers vestigen zich in Zeeland en het vissersdorp Heist raakt volledig in verval. Pas vanaf het midden van de 18e eeuw herstelt het dorp zich.

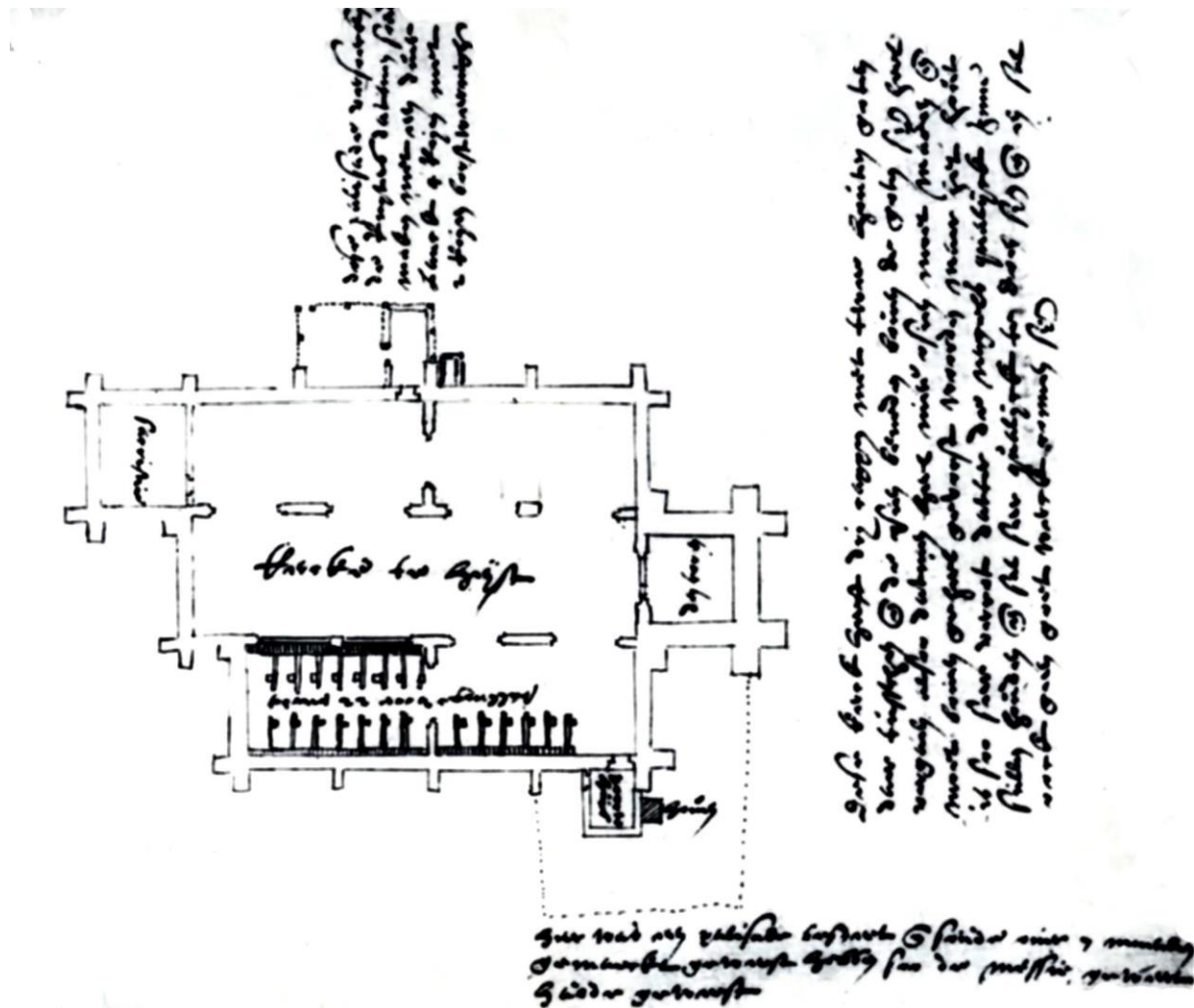
Als gevolg van het ontluikende kusttoerisme vanaf het midden van de 19e eeuw, vinden een aantal belangrijke veranderingen plaats in Heist: de bouw van een treinstation, het aanleggen van rechte straten in dambordpatroon en grootschalige verkavelingen van duinen.

4.3 Historische situering van de kerk

Bij het ontstaan van Koudekerke bouwt de abdij van Sint-Bertijns uit Saint-Omer op de Rugge een kapel (gebaseerd op Huyghe, 2009). Deze kapel wordt voor het eerst vermeld in 1188, maar het exacte bouwjaar is niet gekend. Rond 1200 groeit deze kapel uit tot parochiekerk. Van de oudste periode zijn weinig gegevens gekend. Rond 1500 is er de vermelding dat de torenspits van de kerk is vervallen. Deze dient reeds jaren als baken voor schippers die de ingang van het Zwin zoeken. Omdat Brugge belang heeft bij de kerktoren als baken, schenkt het stadsbestuur geld als hulp bij de restauratie van "één van de beste landtekenen die de schippers herkenden".

Rond 1575 verhuist de pastoor van het Noorddorp Heist terug naar het kleine kerkdorp. Zijn nieuwe pastorie bouwt hij tegen de oostelijke kerkhofmuur. Ook de kapelaan vestigt zich bij de kerk. Zijn kapelanie staat tegen de zuidelijke kerkmuur. In de periode 1575-1580 zijn meldingen dat door de verwoestingen van de "Watergeuzen", het kerkdorp, de pastorie en de kapelanie afgebranden. In 1582 en 1583 worden reparatiewerken aan de kerk uitgevoerd.

Na de invallen van de Spanjaarden, arriveren de troepen van Maurits van Nassau in 1587 in de regio Heist. Een verslag van een schepen van het Vrije uit 1594 vermeldt een eskadron ruiters met hun paarden die in de kerk van Koudekerke onderdak vinden. Hierbij hoort een gedetailleerde plattegrond van de kerk.

Figuur 16: Plattegrond van de kerk opgesteld door troepen van Maurits van Nassau

De kerk bestaat uit 3 beuken. De kerk dient niet meer als bidplaats. De Vier Leden van Vlaanderen besluiten in 1593 de kerk toren om te vormen tot een verschanste uitkijkpost. De kerk wordt ingericht als onderdak voor een eskadron ruiters en als stalling voor hun paarden. In de rechterbeuk worden 22 paardenslieten opgericht. In de zomer van 1600 is de kerk van Heist uitgebrand. Door de onvoorzichtigheid van de ruiters zijn zij genoodzaakt zich elders te huisvesten.

De kerk van Koudekerke is zwaar gehavend. In 1630 worden de toren, de middenbeuk en het koor heropgebouwd. De twee zijbeuken blijven achterwege. De werken en herstellingen kunnen het verval niet tegenhouden. In 1871 wordt de bouw van een nieuwe kerk definitief beslist.

Figuur 17: Tekening van de kerk van Koudekerke door Anna Boch in 1869 (collectie Blondel)

4.4 Historisch-cartografische situering

Het projectgebied ligt net ten noorden van de historische dorpskern van Koudekerke en ten zuiden van de Evendijk. Op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije door Pieter Pourbus (1561-1571) ligt het vermoedelijke projectgebied in een relatief dun bewoond landschap. Het landschap wordt doorkruist door dijken, waterlopen en wegen. Ter hoogte van het projectgebied, net ten noorden van de dorpskern, staat geen bewoning afgebeeld.

De kaart van Fricx (1712) vermeldt de dorpskern van Koudekerke en de Evendijk. Op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778), staat binnen het projectgebied een kleine hofstede afgebeeld. Langs de Heistlaan liggen twee bouwvolumes, met een moestuin in de rest van het perceel. Op jongere kaarten zoals de Atlas der buurtwegen (1841), de Kaart van Vandermaelen (1846-1854), de kadasterkaart van Popp (1842-1879) en de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970) zijn de gebouwen langs de Heistlaan nog zichtbaar. Op de recente orthofoto's zijn de gebouwen verdwenen. Het perceel is nu ingenomen door parkeergarages.

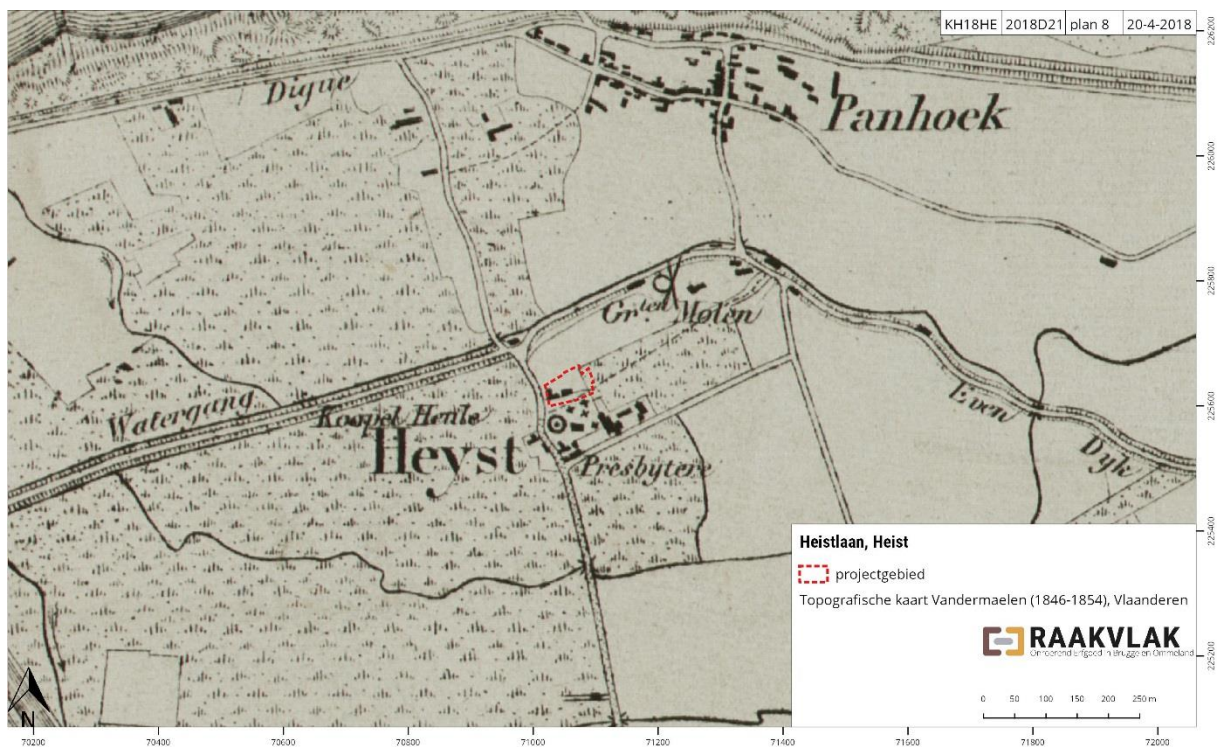
Figuur 18: Het projectgebied op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije door Pieter Pourbus (1561-1571)

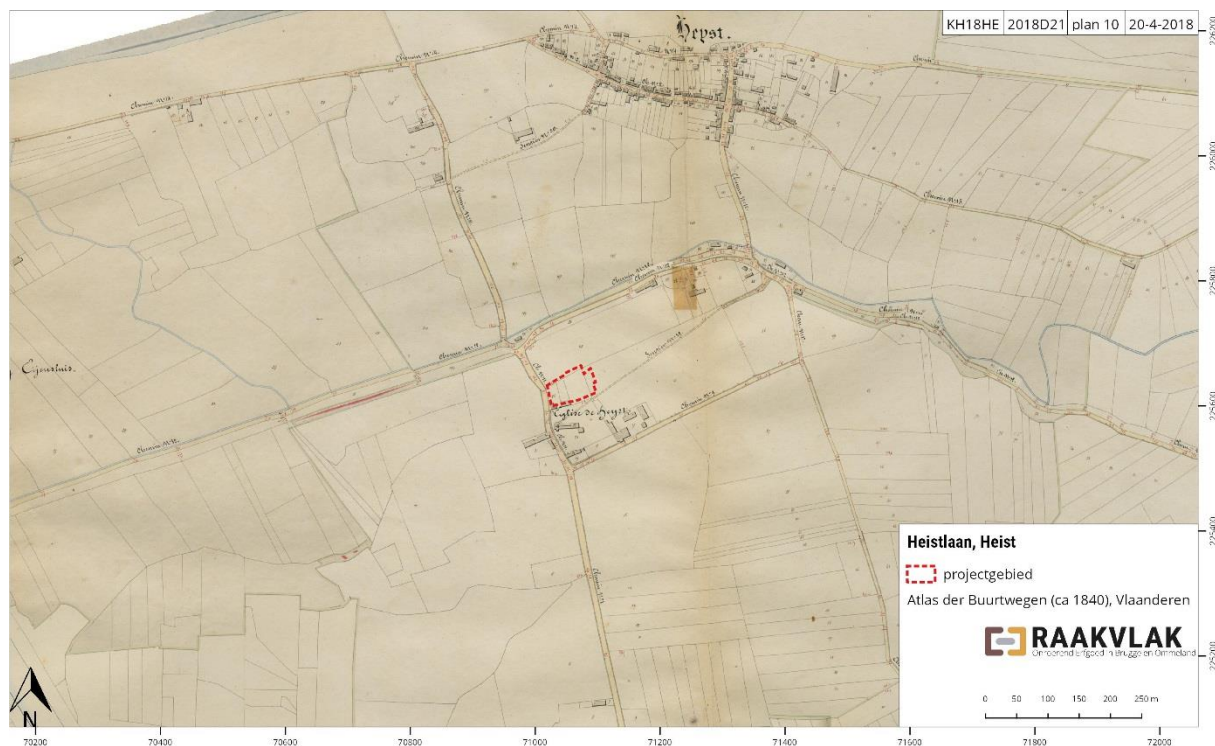
Figuur 19: Het projectgebied op de kaart van Fricx (AGIV)

Figuur 20: Het projectgebied op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778) (AGIV)

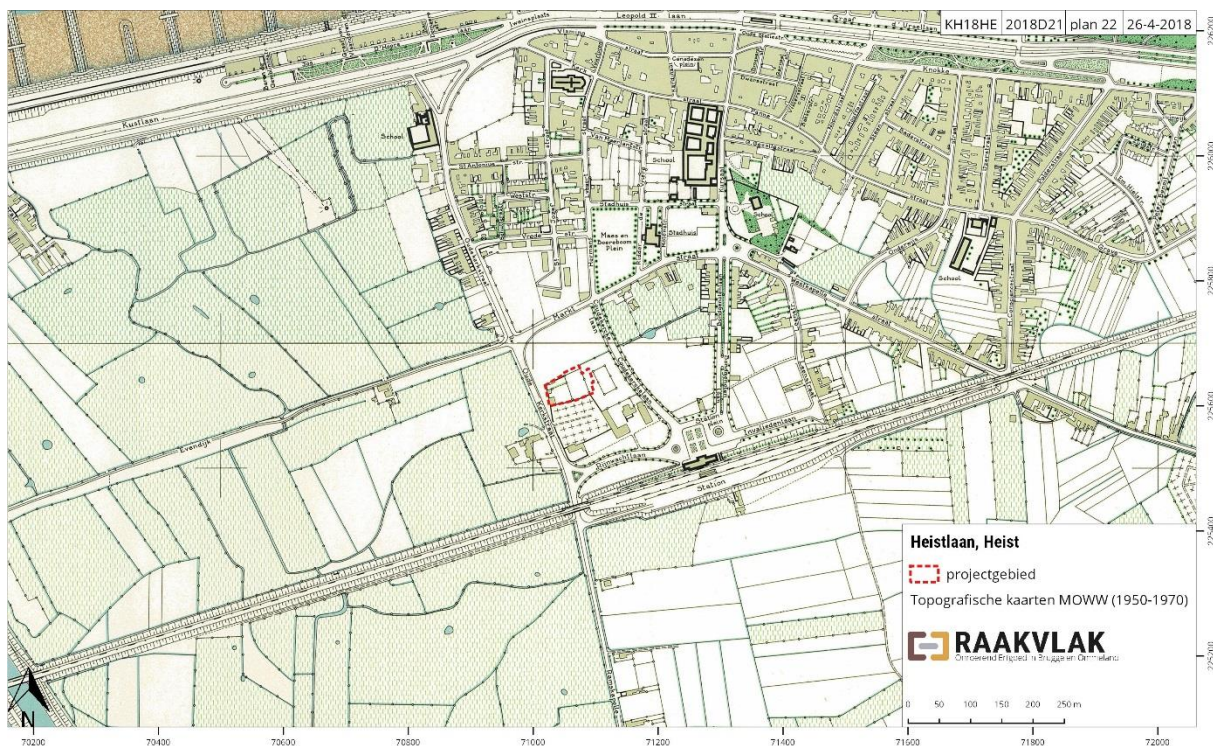
Figuur 21: Het projectgebied op kaart van Vandermaelen (1846-1854) (AGIV)

Figuur 22: Het projectgebied op Atlas der Buurtwegen (1840) (AGIV)

Figuur 23: Het projectgebied op de Popp-kaart (AGIV)

Figuur 24: Het projectgebied de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950) (AGIV)

Figuur 25: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 1971 (AGIV)

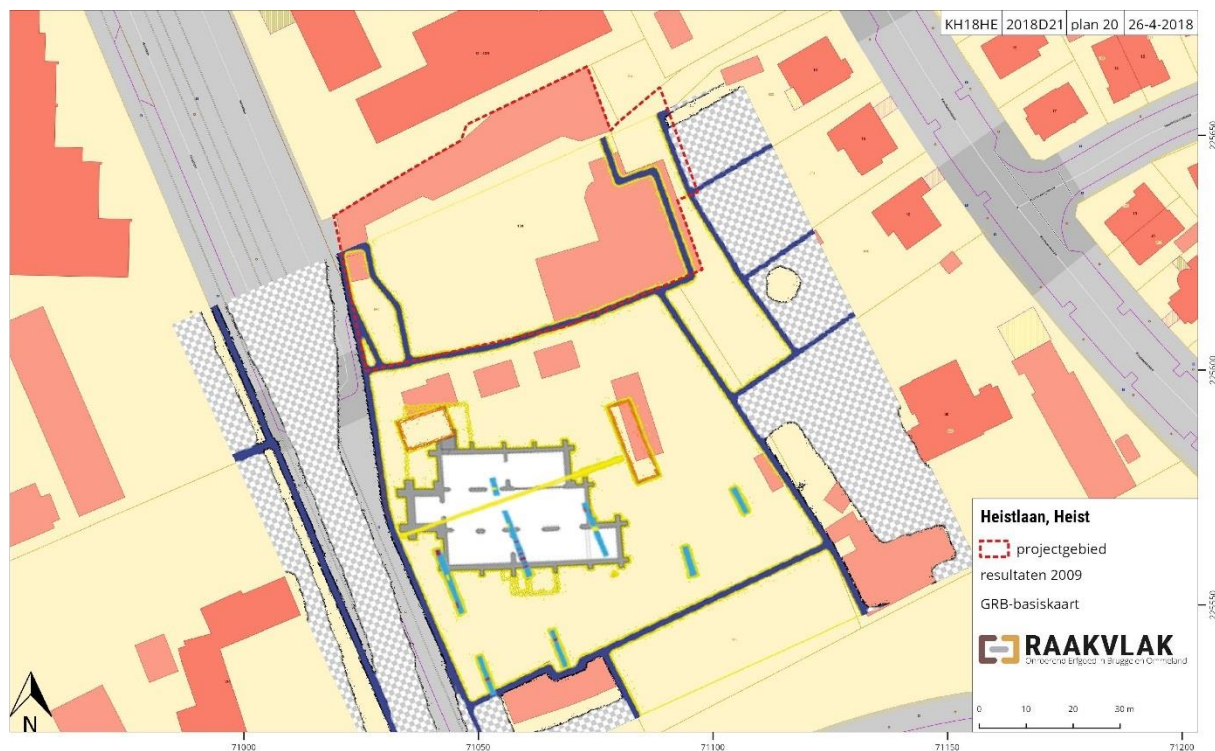

4.5 Archeologische voorkennis

In het projectgebied is in 2009 archeologisch onderzoek uitgevoerd. Raakvlak heeft veertien sleuven gegraven op het projectgebied en de percelen ten zuiden ervan, genaamd 'Krinkelweide' (Huyghe, 2009). De ondergrond blijkt zwaar verstoord door de aanleg van talrijke grafkelders, maar vooral door de ontruiming. Uit het archeologisch onderzoek blijkt dat de ontruimingswerken van het kerkhof op het einde van de jaren '70 van de vorige eeuw vrij grondig gebeurden. Tot 1,5 m en plaatselijk tot bijna 2 m diepte zijn alle menselijke resten en grafkelders verwijderd.

Volgens het rapport kan op basis van de resultaten van het onderzoek worden besloten dat nog veel sporen van de kerk bewaard zijn ten zuiden van projectgebied. Verschillende bouwfases van de kerk, waarvan de vroegste fase uit de 13de eeuw, zijn nog aanwezig. Door middel van een opgraving kan de middeleeuwse kerk van Koudekerke optimaal gedocumenteerd worden, ook over de periode die niet in geschreven bronnen aan bod komt. De opgraving is op heden nog niet uitgevoerd. Binnen het projectgebied zijn twee sleuven gegraven: sleuven 13 en 14.

In sleuf 13 bevindt de moederbodem zich op 130 tot 170 cm diepte. De grondwatertafel is aangesneden op 190-200 cm diepte. De bodem is verstoord en bevat heel wat baksteenpuin. Er worden hier geen relevante archeologische sporen aangesneden. In sleuf 14 bevindt de moederbodem zich op 70 cm diepte. Behalve een recente verstoring zijn geen sporen aangetroffen. Van de gebouwen die zichtbaar zijn op de historische kaarten (ter hoogte van sleuf 13) kunnen geen sporen herkend worden. Op basis van de diepe verstoring lijken de gebouwen zeer grondig te zijn gesloopt, waarbij ook de fundering is uitgebroken.

Figuur 26: De resultaten van het archeologisch onderzoek in 2009 (Agiv en Huyghe, 2009)

Figuur 27: De sleuven gegraven in 2009 binnen het projectgebied (Agiv)

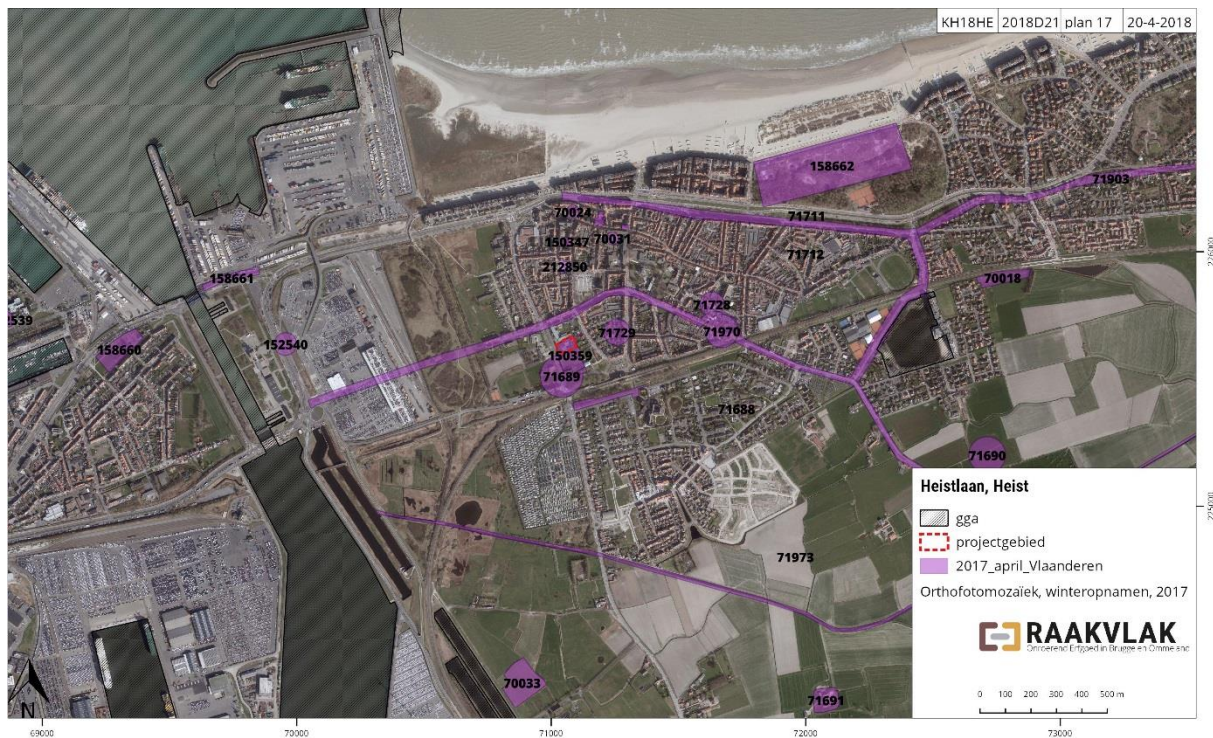

Figuur 28: Zicht op sleuf 13 (Huyghe, 2009)

Figuur 29: Zicht op sleuf 14 (Huyghe, 2009)

De **Centrale Archeologische Inventaris** (CAI) vermeldt naast het proefonderzoek uit 2009 (ID: 150358 en 150359) nog 3 locaties in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein (binnen een straal van 500 m). Het gaat om de terp Rugge, waarop Koudekerke gesticht is (ID: 71689), De Dorpsmolen van Heist (ID: 71729) en de Evendijk (71688).

Figuur 30: Het projectgebied ten opzichte van het Gebied Geen Archeologie (AGIV en CAI)

5 Terreinbezoek

Op donderdag 26 april 2018 heeft Raakvlak een terreininspectie uitgevoerd. Het terrein is volledig bouwrijp gemaakt: de garages zijn afgebroken en de grond is genivelleerd. Er zijn geen elementen met historische waarde aanwezig op de site.

Figuur 31: Zicht op het projectgebied

6 Besluit

Het onderzoeksterrein behoort tot de oostelijke kustpolders, meer bepaald het historisch duinlandschap, 1 km ten zuiden van de huidige kustlijn. Op basis van het bureauonderzoek is duidelijk dat het projectgebied op de grens ligt van het verdwenen dorp Koudekerke. Koudekerke is de eerste dorpskern van Heist en is te situeren in de omgeving van het huidige station van Heist. Het wordt in de 11^e eeuw gesticht op een terp, net ten zuiden van de Evendijk. Op een zuidelijk aangrenzend terrein bouwt de abdij van Saint-Omer in de 12^e eeuw een kerk. Zowel het dorp als de kerk hebben zwaar te leiden onder oorlogsgeweld en verdwijnen in respectievelijk de 16^e en de 19^e eeuw.

Cartografisch onderzoek wijst op de aanwezigheid van bebouwing tussen de 18^e en de 20^e eeuw. De bewoning, bestaande uit twee bouwvolumes langs de Heistlaan, is in de 2^e helft van de 20^e eeuw verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor garages. Recent zijn de garages gesloopt en is het terrein bouwrijp gemaakt.

In 2009 heeft Raakvlak een proefonderzoek uitgevoerd. Op het projectgebied en de percelen ten zuiden ervan zijn veertien sleuven gegraven. Op basis van de resultaten van het onderzoek besluiten de archeologen dat nog veel sporen van de kerk bewaard zijn. Verschillende bouwfasen van de kerk zijn nog aanwezig.

Binnen het huidig projectgebied zijn twee sleuven gegraven: sleuven 13 en 14. In sleuf 13 bevindt de moederbodem zich op 130 tot 170 cm diepte. De grondwatertafel is aangesneden op 190-200 cm diepte. De bodem is verstoord en bevat heel wat baksteenpuin. Er worden hier geen relevante archeologische sporen aangesneden. In sleuf 14 bevindt de moederbodem zich op 70 cm diepte. Behalve een recente verstoring zijn geen sporen aangetroffen. Van de gebouwen die zichtbaar zijn op de historische kaarten (ter hoogte van sleuf 13) kunnen geen sporen herkend worden. Op basis van de diepe verstoring lijken de gebouwen zeer grondig te zijn gesloopt, waarbij ook de fundering is uitgebroken.

Op basis van de combinatie van onderzoeksresultaten is duidelijk dat op het terrein elementen van archeologische waarde aanwezig kunnen zijn, maar deze bevinden zich op grote diepte. Langs de Heistlaan bevindt de onverstoordde moederbodem zich op een diepte van 130 tot 170 cm en langs de Koudekerkelaan op een diepte van 70 cm. De parking bestaat uit steenslag met daartussen schraalbetonfundering met een maximum diepte van 40 cm, voornamelijk in opbouw. Dit leidt tot de conclusie dat geen archeologisch erfgoed bedreigd wordt.

Deel 2: Algemeen besluit

7 Synthese

Aan de hand van de onderzoeksvragen kan een synthese gemaakt worden van de relatie tussen het projectgebied, het archeologische kader en de geplande bodemingreep.

Welke aanwijzingen bieden historische bronnen over het aanwezige archeologische erfgoed

Op basis van het bureauonderzoek is duidelijk dat het projectgebied op de grens ligt van het verdwenen dorp Koudekerke. Koudekerke is de eerste dorpskern van Heist en is te situeren in de omgeving van het huidige station van Heist. Het wordt in de 11^e eeuw gesticht op een terp, net ten zuiden van de Evendijk. Op een zuidelijk aangrenzend terrein bouwt de abdij van Saint-Omer in de 12^e eeuw een kerk. Zowel het dorp als de kerk hebben zwaar te leiden onder oorlogsgeweld en verdwijnen in respectievelijk de 16^e en de 19^e eeuw.

Cartografisch onderzoek wijst op de aanwezigheid van bebouwing tussen de 18^e en de 20^e eeuw. De bewoning, bestaande uit twee bouwvolumes langs de Heistlaan, is in de 2^e helft van de 20^e eeuw verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor garages. Recent zijn de garages gesloopt en is het terrein bouwrijp gemaakt.

Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein

Het onderzoeksterrein behoort tot de oostelijke kustpolders, meer bepaald het historisch duinlandschap, 1 km ten zuiden van de huidige kustlijn.

Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed

Binnen het huidig projectgebied zijn in 2009 twee proefsleuven gegraven: sleuven 13 en 14. In sleuf 13 bevindt de moederbodem zich op 130 tot 170 cm diepte. De grondwatertafel is aangesneden op 190-200 cm diepte. De bodem is verstoord en bevat heel wat baksteenpuin. Er worden hier geen relevante archeologische sporen aangesneden. In sleuf 14 bevindt de moederbodem zich op 70 cm diepte. Behalve een recente verstoring zijn geen sporen aangetroffen. Van de gebouwen die zichtbaar zijn op de historische kaarten (ter hoogte van sleuf 13) kunnen geen sporen herkend worden. Op basis van de diepe verstoring lijken de gebouwen zeer grondig te zijn gesloopt, waarbij ook de fundering is uitgebroken.

Op basis van de combinatie van onderzoeksresultaten is duidelijk dat op het terrein elementen van archeologische waarde aanwezig kunnen zijn, maar deze bevinden zich op grote diepte. Langs de Heistlaan bevindt de onverstoordde moederbodem zich op een diepte van 130 tot 170 cm en langs de Koudekerkelaan op een diepte van 70 cm. De parking bestaat uit steenslag met daartussen schraalbetonfundering met een maximum diepte van 40 cm, voornamelijk in opbouw. Dit leidt tot de conclusie dat geen archeologisch erfgoed bedreigd wordt.

8 Afweging noodzaak verder onderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is voldoende informatie verzameld over het projectgebied. Deze informatie wijst erop dat geen archeologisch erfgoed bedreigd wordt. De impact van de geplande bouwwerken is laag. Vervolgonderzoek met andere onderzoeksmethodes biedt geen kans op kennisvermeerdering en is dus niet wenselijk.

8.1 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

De Gemeente Knokke-Heist plant de aanleg van een parking op een plaats waar enkele gebouwen gesloopt zijn. De oppervlakte van de geplande werken bedraagt 3.148,330 m². Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Gemeente Knokke-Heist samen met Aardewerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Op basis van het bureauonderzoek is duidelijk dat het projectgebied op de grens ligt van het verdwenen dorp Koudekerke. Koudekerke is de eerste dorpskern van Heist en is te situeren in de omgeving van het huidige station van Heist. Het wordt in de 11^e eeuw gesticht op een terp, net ten zuiden van de Evendijk. Op een zuidelijk aangrenzend terrein bouwt de abdij van Saint-Omer in de 12^e eeuw een kerk. Zowel het dorp als de kerk hebben zwaar te leiden onder oorlogsgeweld en verdwijnen in respectievelijk de 16^e en de 19^e eeuw.

Cartografisch onderzoek wijst op de aanwezigheid van bebouwing tussen de 18^e en de 20^e eeuw. De bewoning, bestaande uit twee bouwvolumes langs de Heistlaan, is in de 2^e helft van de 20^e eeuw verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor garages. Recent zijn de garages gesloopt en is het terrein bouwrijp gemaakt.

Binnen het huidig projectgebied zijn in 2009 twee proefsleuven gegraven: sleuven 13 en 14. In sleuf 13 bevindt de moederbodem zich op 130 tot 170 cm diepte. De grondwatertafel is aangesneden op 190-200 cm diepte. De bodem is verstoord en bevat heel wat baksteenpuin. Er worden hier geen relevante archeologische sporen aangesneden. In sleuf 14 bevindt de moederbodem zich op 70 cm diepte. Behalve een recente verstoring zijn geen sporen aangetroffen. Van de gebouwen die zichtbaar zijn op de historische kaarten (ter hoogte van sleuf 13) kunnen geen sporen herkend worden. Op basis van de diepe verstoring lijken de gebouwen zeer grondig te zijn gesloopt, waarbij ook de fundering is uitgebroken.

Op basis van de combinatie van onderzoeksresultaten is duidelijk dat op het terrein elementen van archeologische waarde aanwezig kunnen zijn, maar deze bevinden zich op grote diepte. Langs de Heistlaan bevindt de onverstoorde moederbodem zich op een diepte van 130 tot 170 cm en langs de Koudekerkelaan op een diepte van 70 cm. De parking bestaat uit steenslag met daartussen schraalbetonfundering met een maximum diepte van 40 cm, voornamelijk in opbouw. Dit leidt tot de conclusie dat geen archeologisch erfgoed bedreigd wordt. De impact van de geplande bouwwerken is laag. Vervolgonderzoek met andere onderzoeksmethodes biedt geen kans op kennisvermeerdering en is dus niet wenselijk.

8.2 Samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek

De Gemeente Knokke-Heist plant de aanleg van een parking op een plaats waar enkele gebouwen gesloopt zijn. De oppervlakte van de geplande werken bedraagt 3.148,330 m². Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Gemeente Knokke-Heist samen met Aardewerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Uit een onderzoek van historische bronnen en kaarten en voorafgaand archeologisch onderzoek blijkt dat geen archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Dit leidt tot de conclusie dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.

9 Bibliografie

Bodemverkenner: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>

Cadgisweb: http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Centrale Archeologische Inventaris: <https://cai.onroenderfgoed.be/>

Geopunt: <http://www.geopunt.be/kaart>

GISWest – Topografische kaarten: <http://www.giswest.be/topografische-kaarten-ngi>

Huyghe Jan en Hillewaert Bieke, 2009: *Archeologisch proefonderzoek rond de kerk van het verdwenen Koudekerke te Knokke-Heist*, 13p

Roelens Frederik, Lambrecht Griet, Mikkelsen Jari Hinsch en Verwerft Dieter, 2016: *Heist (Knokke-Heist), Maes en boerenboomplein zn, Archeologisch proefonderzoek*, 22p

10 Bijlagen

KH18HE - 2018D210 bodemtypes		
code	serie	verklaring
d.Db	kustduingrond	De profielopbouw van deze gronden is zeer verscheiden. Het al of niet slibhoudend duinzand kan rusten op klei, lichte klei, slibhoudend zand of zand (deze laatste twee zijn strandafzettingen). Nabij de Polderstreek bestaat het dieper gedeelte van deze bodems dikwijls uit polderklei, die overgaat tot lichter materiaal. De bovenste horizonten van deze bodems zijn meestal ontkalkt; de onderliggende polderafzettingen zijn kalkhoudend. Deze gronden lijden dikwijls aan wateroverlast ten gevolge van kwelwerking vanuit de nabijgelegen duinen en/of het voorkomen van een kleilaag in het profiel. De behoefte aan anorganische en aan organische meststoffen is groot; kalkbemesting is gewenst. Drainage is nodig, vooral op gronden met een kleilaag in de ondergrond. Niettegenstaande de landbouwwaarde van deze gronden sterk uiteenlopend is wegens de wisselende profielopbouw, is ze toch tamelijk laag.
OB	Bebouwde zone	Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van.

Bijlage 1: Lijst met voorkomende bodemtypes

KH18HE - 2018D210 dagrapporten						
dag	datum	weer	medewerkers	werkzaamheden en interpretaties	strategische keuzes	conclusie specialisten
1	26/04/2018	licht bewolkt	Dieter Verwerft (veldwerkleider)	terreininspectie	niet van toepassing	voldoende informatie verzameld

Bijlage 2: Dagrapporten

KH18HE - 2018D210 fotolijst				
ID	onderwerp	type	grootte	datum
foto 1	KH18HE terrein (1)	terreinfoto	3.0 MB	26/04/2018 0:00
foto 2	KH18HE terrein (2)	terreinfoto	3.9 MB	26/04/2018 0:00
foto 3	KH18HE terrein (3)	terreinfoto	3.0 MB	26/04/2018 0:00
foto 4	KH18HE terrein (4)	terreinfoto	4.1 MB	26/04/2018 0:00
foto 5	KH18HE terrein (5)	terreinfoto	2.7 MB	26/04/2018 0:00
foto 6	KH18HE terrein (6)	terreinfoto	4.6 MB	26/04/2018 0:00

Bijlage 3: Fotolijst

KH18HE - 2018D210 plannenlijst					
ID	type	onderwerp	bron	aanmaak	datum
plan 1	situering projectgebied en ontwerp	GRB-basiskaart	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 2	situering projectgebied	GRB-basiskaart (uitgezoomd)	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 3	situering projectgebied en ontwerp	orthofoto 17	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 4	situering projectgebied	topografische kaart	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 5	situering projectgebied	gewestplan	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 6	historische kaart	Kabinetskaart van Ferraris	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 7	historische kaart	Fricx	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 8	historische kaart	Vandermaelen	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 9	historische kaart	Popp	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 10	historische kaart	Atlas der Buurtwegen	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 11	situering projectgebied	orthofoto 1971	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 12	situering projectgebied	orthofoto 1979-1990	AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 13	landschappelijke kaart	bodemkaart	DOV	digitaal	20/04/2018
plan 14	landschappelijke kaart	tertiar geologische kaart	DOV	digitaal	20/04/2018
plan 15	landschappelijke kaart	quartaar geologische kaart	DOV	digitaal	20/04/2018
plan 16	landschappelijke kaart	bodemerosiekaart	DOV	digitaal	20/04/2018
plan 17	situering projectgebied	centraal archeologische inventaris	CAI en AGIV	digitaal	20/04/2018
plan 18	landschappelijke kaart	hoogtekaart	AGIV	digitaal	22/04/2018
plan 19	overzichtsplan	sleuven	AGIV	digitaal	22/04/2018
plan 20	overzichtsplan	resultaten 2009	AGIV	digitaal	26/04/2018
plan 21	historische kaart	Pourbus	AGIV	digitaal	26/04/2018
plan 22	historische kaart	MOWW	AGIV	digitaal	26/04/2018
plan 23	historische kaart	Pourbus	AGIV	digitaal	26/04/2018

Bijlage 4: Plannenlijst